

การพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Development of Educational Supervision Administration Model for
Educational Service Area Office in Special Development Zone in the Three
Southern Border Provinces

ชนะ สุ่มมัตย์¹, ฉลอง ชาตรุประชีวิน², ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์³, อนุชา กอนพ่วง⁴

Chana Summat, Chalong Chartprachewin, Panuwat Pakdeewong, Anucha Kornpuang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย 1) สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 780 คน เกี่ยวกับสภาพและต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) สรุปรวสภาพแวดล้อมโดยประยุกต์ใช้วิธี SWOT Analysis เกี่ยวกับสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (กตปน.) เขตพื้นที่การศึกษาระ 9 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 81 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยร่างรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้ร่วมประเมินคือ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 36 คน โดยใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นนำไปศึกษาและประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าศึกษาสภาพและต้องการ แบบสรุปรวสภาพแวดล้อมศึกษาสภาพการบริหารการนิเทศ

¹ นิสิตระดับการศึกษาอวุษบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษา รวบรวมรูปแบบฯ ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อประเมินความเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏผล ดังนี้

1. สภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ 1.1) สภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 780 คน พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษายู่ในระดับปานกลาง 1.2) ความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 780 คน พบว่า การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษามีความต้องการความถี่สูงสุด

2. รูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์สภาพและความต้องการการสำรวจสภาพแวดล้อม สร้างและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินรูปแบบ พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย (1) ศึกษาสภาพปัญหา (2) วิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษา (3) วางแผนการนิเทศ (4) กำกับติดตามการใช้แผนการนิเทศ และ (5) สรุปผลการกำกับ ติดตามการใช้แผนการนิเทศ 2) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) เครือข่ายการบริหารการนิเทศการศึกษา และ (2) การมีส่วนร่วมของเครือข่าย 3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย ประกอบด้วย (1) มาตรการรักษาความปลอดภัย (2) สวัสดิการและสวัสดิภาพ (3) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ (4) การเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง และ (5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย (1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (2) ระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย (1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล (2) การเสนอโครงการ (3) คณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (4) ประชุมคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (5) การสร้างเครื่องมือการนิเทศ (6) นิเทศ ติดตามผล และ (7) ประเมินผลและรายงานผล ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. การประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: บริหารการนิเทศการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, การพัฒนา, รูปแบบ

Abstract

The main objective of this research was to develop an educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces with the following sub- objectives were; 1) to study the actual situations and requirements of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces 2) to construct and check the development of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces and 3) to find the feasibility of the educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces.

The study was conducted through three phases. Phase 1, studying the actual situations and requirements of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces through analysis of research and related literature for educational supervision and administration concepts; surveying for the opinions of 780 administrators and teachers; exploring the environment (swot analysis) for the opinions of 81 supervision committee in the educational service area office in special development zone in the three southern border provinces. Phase 2, drafting the tentative model of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces based on the results from phase 1, and validating the draft model through focus group discussion by 10 educational experts. Phase 3, evaluating the development of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces by 36 administrators, supervisors and teachers, using the self-constructed instruments: 1) The model of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces and 2) Evaluation form for usefulness of the model. Research instruments were questionnaire (rating scale), survey questionnaire (open ended question), the model and focus group discussion issues. Statistics used for data analysis were means and standard deviations.

The study reveal the following results :

1. The actual situations and requirements of educational supervision and administration model for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces : 1.1) The actual situations and of educational supervision and administration was commented by 780 administrators and teachers was at middle level. 1.2) The requirements of educational supervision and administration was commented by 780 administrators and teachers was policy and plan specification of educational supervision and administration that at the highest level.

2. The educational supervision and administration model were constructed for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces consist of five main components were 1) policy and plan specification of educational supervision and administration with studying the state of the problem, analyzing the requirements of schools, planning on monitorial supervision, monitoring the using supervision plan and concluding and reporting the result of the using supervision plan 2) building networks and participation with the network of educational supervision and administration and participating of the networks 3) building morale of the security and the safety with the measure heals the safety, the welfare and the safety, the security and the progress in vocation, defensive measure oneself learning and information acknowledgement 4) using information technology for educational supervision and administration with the information technology system and the information technology administration system and 5) monitorial supervision and evaluation with analyzing the data, performing the plan and the project, choosing and appointing the monitorial supervision committees, meeting the monitorial supervision committees, building the tool of supervision, performing monitoring supervision and concluding and reporting the resulting of monitorial supervision and five main components has been evaluated at high level of possibilities and appropriateness.

3. The model of educational supervision and administration for educational service area office in special development zone in the three southern border provinces has been evaluated that at the highest level of usefulness.

Key words: Educational Supervision and Administration, Educational Service Area Office in Special Development Zone in the Three Southern Border Provinces, Development, Model

บทนำ

สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่เริ่มมีความรุนแรงตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 จนถึงปัจจุบัน มีลักษณะซับซ้อน และในปัจจุบันไม่ได้เป็นเพียงปัญหาระดับท้องถิ่นหากแต่ปัญหานี้ได้พัฒนาไปสู่ระดับชาติและนานาชาติ (จิตชนก ราธิมมูลา, 2549, หน้า 3) ความไม่สงบใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความรู้สึกหวาดกลัว ซึมเศร้า เครียด วิตกกังวล หวาดระแวงและสับสนของผู้ถูกกระทำที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในกลุ่มสังคมต่างๆ (คณะกรรมการรัฐมนตรีพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, 2552 หน้า 14) แม้ว่าภาครัฐจะทุ่มเทกำลังทั้งทหาร ตำรวจจำนวนมากเข้าไปควบคุมดูแลความสงบ แต่ก็ยังไม่สามารถยุติปัญหาความรุนแรงลงได้อย่างเด็ดขาดเรียกได้ว่าทุกวันนี้ประชาชนทุกเพศทุกวัยและทุกศาสนาต่างรู้สึก ไม่มั่นใจในความมั่นคงและความปลอดภัยอย่างเท่าเทียมกัน (สุชาติ บำรุงสุข, 2550, หน้า 38) ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกันเพราะการจัดการศึกษาเป็นระบบย่อยหนึ่งจากระบบทั้งหมดของบริบทสถานการณ์ภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 8-9) ระบุถึง ปัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากเจาะลึกจริงๆแล้วจะเห็นได้ว่าหัวใจหรือแก่นแท้ของปัญหามี 3 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่องของคุณภาพการศึกษา 2) เรื่องโอกาสทางการศึกษา และ 3) เรื่องปัญหาสวัสดิภาพ สวัสดิการครู จากปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลาของ ตัวนโรสนา นิเดและคณะ (2552, หน้า 262, 268 และ 274)

พบว่า ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ และด้านสวัสดิการของครูโดยภาพรวมเป็นเรื่องของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติการเรียนการสอนได้เต็มที่เนื่องจากมีการลอบทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายวัน สถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนบ่อยครั้ง ขาดความต่อเนื่องในการเรียนการสอน มีผลให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อยกว่าปกติ นักเรียนขาดโอกาสการพัฒนาทางการศึกษาให้ทัดเทียมกับนักเรียนภาคอื่นๆ และมีข้อเสนอแนะไว้ว่า ภาครัฐควรมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพให้บริการด้านสวัสดิการเพิ่มขึ้น และควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เสริม คงประเสริฐ (2552, หน้า 23) กล่าวว่า สภาพปัจจุบันสถานการณ์ความไม่สงบเป็นเหตุให้ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่และผู้บริหารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่สามารถออกไปนิเทศได้ครอบคลุมและต่อเนื่อง ไม่มีแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเป็นกลไกในการบริหารจัดการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารการนิเทศการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง เพราะสถานการณ์ความไม่สงบเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง ศึกษานิเทศก์ โดยตุลย์ ณ ราชดำเนิน (2552, หน้า 29) มีความเห็นสอดคล้องกับปัญหาไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ถือได้ว่าเป็นครูของครู มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษามาก่อน มีบทบาท

สูง ต้องเป็นผู้ให้ความรู้ เต็มเต็มแก่ครูทุกด้าน ดังนั้น ในฐานะที่ศึกษานิเทศก์เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการศึกษาชาติ ถ้าเราละเลยไม่สนใจการทำงานของศึกษานิเทศก์เมื่อใด การทำงานของศึกษานิเทศก์ก็อ่อนแอ ครูก็อ่อนแอไปด้วย บทบาทของศึกษานิเทศก์ต้องรู้จักส่งเสริม ทำหน้าที่ช่วยเหลือครู ช่วยแก้ปัญหาให้กับครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร ช่วยออกแบบวิธีการสอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยคิดช่วยแนะนำ และประการสำคัญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 4) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ส่วนหนึ่งว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศมีระบบที่ทรงประสิทธิภาพในการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล และนิเทศสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นพบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส นอกจากจะบริหารจัดการศึกษาตามกรอบภารกิจโครงสร้างเช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการศึกษาท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบอีกด้วย ดังนั้น 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจะได้มีการพัฒนารูปแบบและสร้างระบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้มีการพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาที่มีระบบ มีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผลและนิเทศสถานศึกษา เป็นรูปแบบที่แตกต่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ปกติทั่วไปโดยเน้นการบริหารจัดการศึกษาที่สถานศึกษาสามารถนำไปใช้อย่างครอบคลุมโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ และรองรับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อน ส่งเสริม และสนับสนุน

สถานศึกษาในพื้นที่ให้มีศักยภาพ สามารถบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ประการสำคัญจะส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน นักเรียนได้รับโอกาสการพัฒนาทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับนักเรียนภาคอื่นๆ ของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาแหล่งข้อมูลคือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ส่วนที่ 2 การศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่งข้อมูล คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 780 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (กตปน.) ของเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจสภาพแวดล้อมการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบฯ จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมการใช้ภาษาและปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยร่างรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประเด็นในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่การบริหารการนิเทศการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา สังกัด 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เขตพื้นที่การศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลละ 1 คน รวม 4 คนต่อ 1 เขตพื้นที่การศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบของการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษา 2) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา 5) การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

1.2 ผลการศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1.2.1 สภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 2) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อย 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับน้อย และ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.2 ความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษาพบว่า มีความต้องการด้านการวางแผนการนิเทศความถี่มากที่สุด 2) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

พบว่า มีความต้องการด้านเครือข่ายการบริหารการนิเทศการศึกษา ความถี่มากที่สุด 3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย พบว่า มีความต้องการด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยความถี่มากที่สุด 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา พบว่า มีความต้องการด้านระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศความถี่มากที่สุด และ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่ามีความต้องการด้านนิเทศติดตามความถี่มากที่สุด

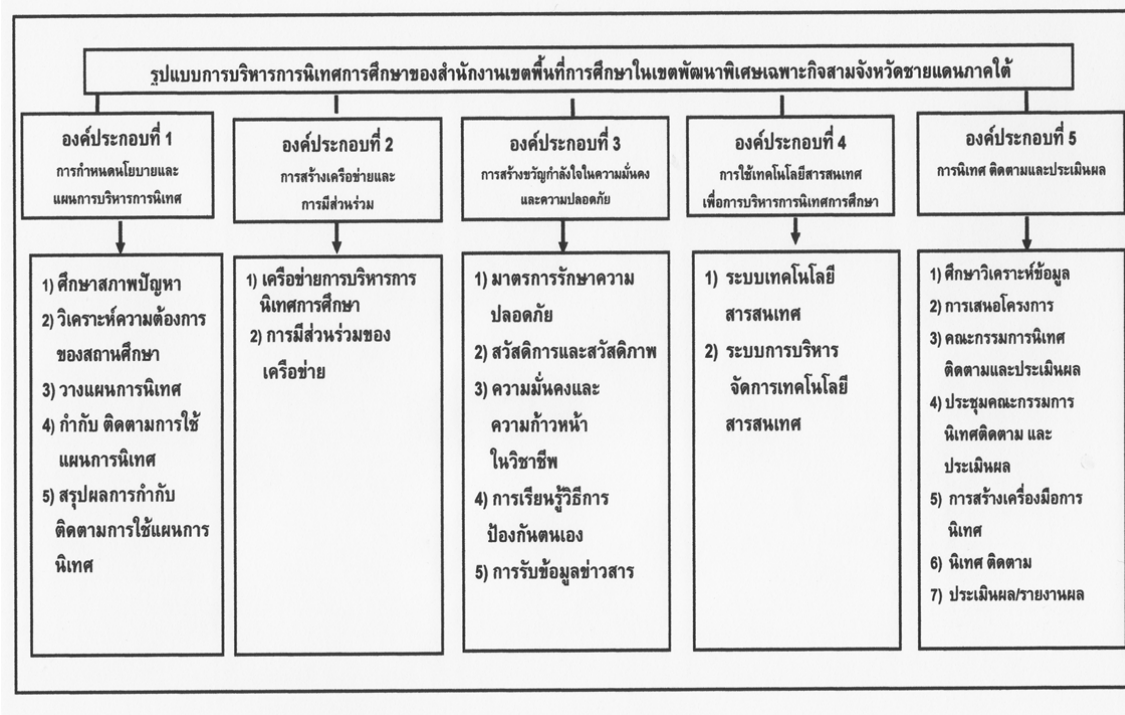
1.2.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่สภาพที่ต้องการในอนาคต เกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในด้านการบริหารการนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษาพบว่าจุดแข็ง คือ มีนโยบาย จุดเน้นที่ชัดเจน มีการสนับสนุนงานนิเทศด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ จุดอ่อนคือไม่มีหน่วยงานด้านความมั่นคงมาร่วมเป็นคณะกรรมการกวดขัน และไม่มีการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง โอกาส คือ โรงเรียนให้ความร่วมมือในการนิเทศเป็นอย่างดี และอุปสรรคคือ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการไม่ต่อเนื่อง 2) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมพบว่า จุดแข็ง คือเขตพื้นที่การศึกษาขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆในการมีส่วนร่วมในการนิเทศ จุดอ่อน คือ การประสานงานระหว่างกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนยังไม่บูรณาการเท่าที่ควร โอกาส คือ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการนิเทศทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และแหล่งเรียนรู้และอุปสรรค คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทางศาสนาตามวาระและโอกาสยังไม่ต่อเนื่อง 3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย พบว่า จุดแข็ง คือ มีระเบียบ หลักเกณฑ์ในการเฝ้าระวังผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ไม่สงบ จุดอ่อนคือ การวางแผนการนิเทศกับแผนการรักษาความปลอดภัยของฝ่ายความมั่นคงยังไม่สัมพันธ์กันทำให้ไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานนิเทศและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โอกาส คือ มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคง

อำนวยความสะดวกประจำในพื้นที่ และอุปสรรค คือ มีข้อจำกัดในการเสนอขอมีขอเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น เนื่องจากใช้เกณฑ์เหมือนพื้นที่ปกติแม้จะมีการปรับแก้บ้างแต่ก็ยังได้รับการเลื่อนวิทยฐานะไม่มาก 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษาพบว่า จุดแข็ง คือ รัฐจัดสรรงบประมาณให้ ศอ.บต.และสพฐ.ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จุดอ่อนคือ ไม่มีการออกตรวจ ซ่อมระบบเทคโนโลยีของสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีงบประมาณไม่เพียงพอ โอกาส คือ ควรมีการนิเทศทางไกลโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และอุปสรรคคือ สถานศึกษาบางแห่งอยู่ไกลไม่สามารถรับสัญญาณระบบการสื่อสารทางเทคโนโลยี และ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่า จุดแข็ง คือ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ของเขตพื้นที่การศึกษาให้

ความสำคัญในการนิเทศ ติดตาม จุดอ่อน คือ ไม่มีความต่อเนื่องในการนิเทศ ติดตามงานวิชาการในระดับสถานศึกษา โอกาส คือ จัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูให้เป็นคณะทำงานนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา และอุปสรรค คือ แผนการนิเทศสถานศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและการกำหนดพื้นที่นิเทศ การนิเทศควรมีตัวแทนผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูร่วมเป็นทีมงานออกนิเทศด้วย

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังภาพ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 36 คน มีความ

คิดเห็นว่าการนำรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพและความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 สภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการบริหารการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไปยังดำรงอยู่ โดยเฉพาะมีความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูจำนวนหนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างยากลำบากและระมัดระวังในการเดินทาง สอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) ที่กล่าวว่า 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และบริเวณใกล้เคียงซึ่งได้รับผลกระทบอย่างมากที่ต้องสูญเสียชีวิต มีการแตกสลายของสังคม ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งสภาพจิตใจ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาความมั่นคงเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะความมั่นคงปลอดภัยเป็นความต้องการลำดับต้นและเป็นหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิได้รับอย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (2549, หน้า 15-24) กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ควรสร้างความเข้าใจและรับฟังข้อคิดเห็นของสาธารณชนในวงกว้างเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ เสริมสร้างความเข้มแข็งระดับพื้นฐานเพื่อสร้างความมั่นคงให้ชุมชนและประชาชน สร้างความพร้อมในการพัฒนาระดับที่สูงขึ้น สร้างขวัญกำลังใจ ความรู้สึกที่ดี และสร้างความพร้อมที่จะร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

1.2 ความต้องการการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีการแสดงความต้องการทั้ง 5 องค์ประกอบ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีความต้องการสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผนการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ความไม่สงบของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานใน

การบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผนงาน โครงการ การกำกับดูแล การมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการกำหนดรายละเอียดของการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมอย่างรอบคอบซึ่งต้องมีการวางแผนทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ที่มีความรุนแรง สอดคล้องกับสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2550, หน้า 12-18) กล่าวว่าสถานการณ์ความรุนแรงโดยทั่วไปยังดำรงอยู่โดยเฉพาะมีเหตุการณ์สังหารครูจำนวนหนึ่งเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และต้องปิดโรงเรียนจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546, หน้า 14-15) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการใช้อยู่หลักการบริหารเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะ ให้บริการ สร้างความร่วมมือในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ด้านเครือข่ายการบริหารการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เครือข่ายความร่วมมือที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่าง คน-คน คน-กลุ่ม กลุ่ม-กลุ่ม หน่วยงาน-หน่วยงาน มีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะความร่วมมือการบริหารจัดการสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาชั้นพื้นฐานด้วยกัน หรือสถานศึกษาชั้นพื้นฐานกับหน่วยงานอื่น สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2538, หน้า 129) กล่าวว่าในการทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย 1) Interdependence เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน รับผิดชอบ 2) Balance เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน และ 3) Partner เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ขัดแย้ง หากแต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน องค์ประกอบที่ 3 การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย อาจเป็นเพราะประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สงบสุขและปลอดภัย ไม่ต้องการความรุนแรงและมีความมั่นคงต่อชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (2549, หน้า 15-24) กล่าวไว้ว่าสร้างประสิทธิภาพและ

ระบบการคุ้มครองประชาชนและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ โดยมุ่งสร้างความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ ชีวิตและทรัพย์สินให้ประชาชน ตรวจตรา นำพลังประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความสงบ ให้ความสำคัญสูงสุดกับการพิทักษ์และคุ้มครองประชาชน จัดระบบการข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและค้นหาข่าวเชิงลึกจากประชาชน ตรวจสอบและประเมินผลข่าวกรองอย่างเป็นระบบ ให้ประชาชนเรียนรู้การข่าวร่วมกับทางราชการ และร่วมมือรักษาความสงบในพื้นที่ องค์ประกอบที่ 4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา ด้านระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ส่งผลต่อนิเทศ กำกับ ติดตาม การติดต่อประสานงานโดยตรง ระหว่างสถานศึกษา กับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีปัญหาอุปสรรคในการเดินทาง จึงมีความต้องการให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับ ไพโรจน์ วันทนา (2548) กล่าวว่า "E-Supervision" เป็นการนิเทศที่ใช้ความสามารถและความก้าวหน้าด้านอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ที่ช่วยถ่ายทอดสาร (Message) ระหว่างผู้นิเทศ (Supervisor) และผู้รับการนิเทศ (Audience) ซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว ประสิทธิภาพสูง และคุ้มครองประโยชน์ และ องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านนิเทศ ติดตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศ ติดตาม เป็นการช่วยเหลือให้ครูสามารถปรับปรุงตนเอง และกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพการสอนของครูให้ดีขึ้น ช่วยสนับสนุนความรู้ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกำกับควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่องและเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้มีความต้องการการนิเทศ ติดตาม เพราะการนิเทศ ติดตามไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีผลต่อความมั่นคงและ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับ เอก ตังทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ (2552, หน้า 78-79) กล่าวว่า ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลกระทบต่อความ

มั่นคงในทุกมิติ และยังสอดคล้องจรูญ จัวนาน (2542, หน้า 46-49) กล่าวว่า คณะกรรมการการนิเทศ ออก นิเทศ ติดตามเพื่อกระตุ้นให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความช่วยเหลือในการทำงาน ของครูเป็นหมู่คณะใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานวิชาการอย่าง สม่ำเสมอ เคารพในหลักการและเหตุผลของการ ปรับปรุงคุณภาพของงาน ช่วยเหลือให้ครูปฏิบัติงานได้ สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ และทักษะต่างๆ ที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มี ประสิทธิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการต่างๆ

2. รูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 องค์ประกอบ มีประเด็น ในการอภิปราย ดังนี้ 2.1) การกำหนดนโยบายและ แผนการบริหารการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัญหา การวิเคราะห์ความต้องการของ สถานศึกษา การวางแผนการนิเทศ การกำกับติดตาม การใช้แผนการนิเทศและการสรุปผลการกำกับ ติดตาม การใช้แผนการนิเทศ อาจเป็นเพราะการบริหารการ นิเทศการศึกษามีความสำคัญที่ต้องกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผนงาน โครงการ การกำกับดูแล การมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ กำหนดรายละเอียดของการ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตาม บทบาทและหน้าที่ต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนเอื้ออำนวยให้ บุคคลได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมให้เต็มศักยภาพในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2547, หน้า 151-154) กล่าวถึงวงจรพัฒนาคุณภาพของเดมมิง (Demming) แบบ PDCA ได้แก่ Plan วางแผน Do การปฏิบัติตาม แผนที่ตั้งไว้ Check การตรวจสอบการทำงานเพื่อ ปรับปรุงแผน และ Act การจัดทำเป็นมาตรฐานเพื่อ ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเดิมๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของเซอร์กิโอแวนนิ (Sergiovanni, 1999) ได้ วิเคราะห์โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จ พบว่า ลักษณะงานของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ได้แก่ มีแผนงานวิชาการที่ดี และมีระบบการนิเทศในการ พัฒนาบุคคลอย่างกว้างขวาง 2.2) การสร้างเครือข่ายและ

การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย เครือข่ายการบริหารการนิเทศการศึกษาและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอาจเป็น เพราะ การนิเทศการศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครู เพื่อ ผลักดันการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย การที่จะทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้และทักษะในการทำงานร่วมกับ มีมนุษย์สัมพันธ์ และสามารถสร้างเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการนิเทศ การศึกษากับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแบรดฟิลด์ (Bradfield, 1954, Abstract) ทำการศึกษาเพื่อประเมินผลงานที่ศึกษานิเทศก์ในโรงเรียน ประถมศึกษาแห่งรัฐอาร์คันซอร์ได้ไปปฏิบัติไปแล้วเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ครู พบว่า ควรให้ได้มีโอกาสศึกษา สภาพการเรียนรู้การสอนในห้องเรียน โดยศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่และครูผู้สอนควรได้ทำงานร่วมมือกันใกล้ชิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 33) กล่าวว่า การเชื่อมโยงเข้าหากันเป็น เครือข่าย ไม่ใช่เพียงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจ ร่วมกันในระดับเพียงแต่การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมสังสรรค์ด้วยกันเท่านั้น หากจะต้องพัฒนาไปสู่ ระดับการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยเป้าหมายที่มี ร่วมกันด้วย 2.3) การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและ ความปลอดภัย ประกอบด้วย มาตรการรักษาความ ปลอดภัย สวัสดิการและสวัสดิภาพ ความมั่นคงและ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้ หน่วยงานความมั่นคงและหน่วยงานต้นสังกัดเสริมสร้าง และสนับสนุนแนวทางการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้ กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย จัดสวัสดิการและ สวัสดิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 18-20) จัดให้มีการ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนและ ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ เอกชน เพิ่มมาตรการดูแลด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของ ข้าราชการครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นในเรื่องความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยร่วมมือกับหน่วยงานด้าน ความมั่นคงและชุมชนอย่างใกล้ชิด จัดทำหลักเกณฑ์ มาตรการจูงใจและเงื่อนไขในการส่งเสริมความก้าวหน้าทาง วิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัด ชัยแดนภาคใต้ และยังสอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) กล่าวถึง ความ มั่นคงของมนุษย์ว่าเป็นการให้ประชาชนได้รับหลักประกัน ด้านสิทธิความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้น พื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปรินดา พัฒน ขจร (2533, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา และความต้องการของผู้บริหารและครูในการจัดการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่าควรให้มีการเร่งรัดการ นิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการนิเทศ เน้นให้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสนใจ เอาใจใส่ สร้างขวัญกำลังใจ ในการทำงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียนของครูใน โรงเรียนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ 2.4) การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ระบบการ บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยสามารถเชื่อมโยง ระบบการสื่อสาร การเรียนรู้ เท่าทัน เข้าถึงสถานการณ์ และเป็นเครื่องมือในการจัดระบบการบริหารการนิเทศ การศึกษาทางไกลกรณีที่ได้รับนิเทศด้านการนิเทศไม่ สามารถไปนิเทศที่สถานศึกษาโดยตรงอันเนื่องจาก สถานการณ์ในพื้นที่มีความรุนแรง และจะเป็นการสร้าง เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ระหว่างสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ประการสำคัญระบบคอมพิวเตอร์สามารถใช้ได้ กว้างขวางไม่เพียงจัดการข้อมูล ยังสามารถสื่อสารได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้ เช่น ศึกษา เรียนรู้จากข้อมูลที่มีอยู่เพื่อการบริหารจัดการ การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับบุทธิศักดิ์ โกชนกุล (2551) กล่าวว่า การ นิเทศออนไลน์ (Online Supervision) เป็นการให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ การติดต่อประสานงาน ระหว่าง ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านระบบ อินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา ให้ก้าวหน้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเลง ส่งบุญธรรม (2536, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องความ ต้องการเกี่ยวกับกรนิเทศการเรียนรู้การสอนของครูโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอทุ่งหว้าช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความต้องการสอดคล้องกันในด้าน การผลิตสื่อ การแสวงหาวิธีการและเทคนิคใหม่ๆเพื่อ

นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอโครงการ คณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ประชุม คณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การสร้าง เครื่องมือการนิเทศ การนิเทศ ติดตามผล และประเมินผล และรายงานผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลมีความสำคัญกับสถานศึกษาโดยเฉพาะครูที่รับ การนิเทศจะต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานการนิเทศ กับศึกษานิเทศก์หรือผู้ให้การนิเทศ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน แม้จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้างแต่ก็มี จุดหมายปลายทางร่วมกัน จึงมีกระบวนการของการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีคณะกรรมการ มีเครื่องมือในการ บริหารจัดการ ประการสำคัญการจัดการศึกษาในเขต พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสำคัญ จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะ เมื่อคนในพื้นที่ได้รับการพัฒนา มีความรู้ก็จะส่งผลให้เกิด ความสันติสุข ความรุนแรงที่สร้างความไม่มั่นคงและ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินก็จะหมดไป ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2552) กล่าวว่า นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ให้มีการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ผู้นำ ศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2543, หน้า 35 - 36) กล่าวถึงการนิเทศการ ศึกษา ไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความ ต้องการ เป็นการเริ่มต้นที่จะได้ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อไป ประกอบการตัดสินใจการวางแผน และกำหนดทางเลือก ต่อไป 2) วางแผนและกำหนดทางเลือก การวางแผนคือ การพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลตามหลักการทาง วิทยาศาสตร์ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ พึงประสงค์ 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ นิเทศเพื่อตรวจสอบและเพื่อส่งเสริมการศึกษา 5) การ ประเมินผลและรายงานผลเป็นขั้นตอนการตรวจสอบการ ปฏิบัติงานรวบรวมปัญหาที่ปฏิบัติแต่ละขั้นตอน เพื่อหาทาง แก้ไขการประเมินขั้นสุดท้ายเป็นการเปรียบเทียบผลงาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของวัชร่า เล่าเรียนดี (2550,

หน้า 142-143) ได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการนิเทศแบบ ร่วมพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วย เลือกประเด็นที่สนใจจะ ปรับปรุงหรือพัฒนา นำเสนอโครงการและขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน ประชุมปรึกษาหารือ ดำเนินการตามโครงการ สรุปลผลการพัฒนาและรายงานผลความสำเร็จและ สอดคล้องกับกมล สุดประเสริฐ (2544, หน้า 175) กล่าว การนิเทศการศึกษา มีกระบวนการตั้งแต่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผนงาน โครงการ การกำกับดูแล การ มอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานใน ระดับต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนเอื้ออำนวยให้บุคคลได้ร่วมมือ กันจัดกิจกรรมให้เต็มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสวัสดี เดชกล้า อรสา โกศลนันท์กุล และจุไร โชคประสิทธิ์ (2550, หน้า 67 - 77) กล่าวถึงการดำเนินงานนิเทศภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ ขั้นตอน ที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของ สถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ กำหนด แนวทางการจัดทำโครงการ จัดตั้งงบประมาณ จัดทำสื่อ และเครื่องมือในการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ นิเทศ ใช้กระบวนการกลุ่ม มีการกำกับติดตามการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการ นิเทศเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา 2.6) รูปแบบการ บริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จาก ผลการวิจัยนี้ มีความพิเศษแตกต่างจากการบริหารการ นิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วไป ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดนโยบายและแผนการบริหาร การนิเทศการศึกษา พบว่า 1) ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดนโยบายและแผนการบริหารการนิเทศการศึกษาให้มี ตัวแทนหน่วยงานความมั่นคงร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย 2) การกำหนดแผนงาน โครงการและแนวทางการนิเทศให้ ชัดเจนทั้งแผนการนิเทศปกติและตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อ เป็นการเสริมสร้างและสนับสนุนแนวทางการรักษาความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูและบุคลากรทางการ ศึกษาที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 2 การสร้างเครือข่ายและ การมีส่วนร่วม พบว่า 1) มีการสร้างเครือข่ายกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน กิจกรรม เป็น คณะกรรมการ เป็นส่วนหนึ่งในการสอดส่อง ดูแลความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการเดินทางของนักเรียน ครู และบุคลากรภายนอกที่ไปนิเทศ ตรวจเยี่ยม

สถานศึกษาหรือปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนนั้น 2) มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ เช่น ศอ.บต. หน่วยงานทางทหาร ตำรวจ อาสาสมัครพลเรือน อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการนิเทศ โดยมีคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยมาจากทุกหน่วยงานความมั่นคง และจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแผน วางแนวทางในการรักษาความปลอดภัย ให้กับครู นักเรียน โรงเรียน และการปฏิบัติงานด้านการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประสานขอรับการสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่เพื่อสนับสนุนการนิเทศสถานศึกษา หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ทุกครั้ง และมีการเยี่ยมเยียนให้ขวัญและกำลังใจในวาระและโอกาสสำคัญต่างๆ ทั้งนี้เพื่อจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงและวางระบบการรักษาความปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 3 การสร้างขวัญกำลังใจในความมั่นคงและความปลอดภัย 1) มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย 2) มีการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ 3) มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ 4) มีการเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง และ 5) มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สงบสุขและปลอดภัย ไม่ต้องการความรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยรวมมีกับหน่วยงานด้านความมั่นคงและชุมชนอย่างใกล้ชิด จัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานการจูงใจและเงื่อนไขในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรด้านการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์ประกอบที่ 4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษา 1) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) มีระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการเดินทางของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศโดยใช้ระบบการนิเทศแบบออนไลน์ องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 1) แต่งตั้งตัวแทนหน่วยงานความมั่นคงร่วมเป็นคณะกรรมการ 2) มีการจัดการเรียนรู้ด้าน หลักการใช้ทักษะชีวิต สันติศึกษา และการสร้างเครือข่ายประชาสังคมของการใช้ชีวิตในพื้นที่ 3) มีการแบ่งสายการนิเทศ หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ทราบเพื่อจัดเตรียมชุดรักษาความปลอดภัยในแต่ละสายการนิเทศ 4) การ

กำหนดปฏิทินการนิเทศแต่ละครั้งให้แจ้งหน่วยงานความมั่นคงทราบเพื่อจัดชุดรักษาความปลอดภัย ดูแลจนเสร็จงานการนิเทศ ทั้งนี้เพื่อ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน มุ่งเน้นในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคลากรขณะเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นิเทศ จากความแตกต่างเป็นพิเศษของการบริหารการนิเทศการศึกษาตามองค์ประกอบดังกล่าวเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติสามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติทางการศึกษา 3 เรื่องของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ 1) คุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) โอกาสทางการศึกษา ด้านการจบการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และ 3) สวัสดิภาพ สวัสดิการครูด้านขวัญกำลังใจในการทำงานและความมั่นคงและปลอดภัย ที่เป็นปัญหาสำคัญอยู่ในขณะนี้ของประเทศ

3. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมพบว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพและสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Harris (1985 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2542 หน้า 27-30) ได้กล่าวถึงแนวคิดการนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นการออกแบบวิธีการทำงาน (designing) เป็นการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยการจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่างๆ ของงานให้สัมพันธ์กัน การหาวิธีการนำเอาทฤษฎีหรือหลักการไปสู่การปฏิบัติการเตรียมการต่างๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน การจัดระบบการทำงาน และการกำหนดแผนในการทำงานที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในวิชาชีพที่แตกต่างเป็นพิเศษจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ปกติ

1.2 ควรพิจารณารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปใช้ในการบริหารการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 ใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาและการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการที่จะพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาข้อดีข้อเสีย และมีการพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปใช้ในระยะเวลาในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบมาประกอบการพิจารณารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสถานการณ์ความไม่สงบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2.3 ควรทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทยติดกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเนื่องจากมีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ภาษา และกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสร้างโอกาสการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- กมล สดประเสริฐ. (2544). *รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (3 ตุลาคม 2552). *การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2553 จาก <http://www.m-society.go.th/maghs/firstpage/trend.html>.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การทำงานพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน*. โดยเถื่อนมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพิ่มการพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.
- คณะกรรมการรัฐมนตรีพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. (2552). *แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552-2555*. ยะลา: สำนักพัฒนาบุคลากร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. (กอส.). (2549). *เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- จรรยา จวนาน. (2541). *การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา*. ปัตตานี:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- จิตชนก ราธิมมูลา. (2548). *วิกฤติการณ์ชายแดนใต้*. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- สุลย์ ณ ราชดำเนิน [นามแฝง]. (2 กุมภาพันธ์ 2552). *ศึกษานิเทศก์*. ข่าวสด, 29.
- ด่วนโรสนา ไต้ชนิด และคณะ. (2552). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดยะลา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 20(2), 268.

- บรรเลง สงบุญธรรม. (2536). *ความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปรีดา พัฒนขจร. (2533). *ปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- ไพรวลัย วันทนา. (1 เมษายน 2548). *e-Supervision*. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2553 จาก <http://sites.google.com/a/wanthanaa.net/www2/e-supervision>.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2546). *ประมวลสาระชุดวิชาการนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1-3*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2550). *การนิเทศการสอน*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิสักดิ์ โขขณุกุล. (16 ตุลาคม 2551). *การนิเทศการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Supervision)*. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2553.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (7 มกราคม 2552). *ความเป็นมาศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.sbpac.go.th/index.php>.
- สวัสดิ์ เดชกัลยา อรสา โกศลนันทกุล และจุไร โชคประสิทธิ์. (2550). *การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 1(1), 67-77.
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2546). *การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกสามัคคีในชาติ*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาติ บำรุงสุข. (2550). *วิกฤติได้สู้ด้วยยุทธศาสตร์และปัญญา*. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานการดำเนินการนิเทศ 100%*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานชายแดนใต้*. นราธิวาส : โรงพิมพ์สุโขทัยโก-ลก.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). *ผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. (2552). *ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ : วิพริ้นท์(1991).
- Bradfield, Everette L. (1954). *The Extent to with Supervision Practices in Selected Elementary School Akansas are Consistant with Generally Accepted Principles of Supervision*. Thesis Abstract Series.
- Sergiovanni, T.J. Burlingame. M. Combs, F.S., & Thurston, P.W. (1999). *Educational governance and administration*. (4th ed). Boston: Allyn and Bacon.